

Напередовець

Іван Малкович

Поема

Ой із-за гори, за зеленої,
Виходит же нам чорна хмаронька,
Але не є ж то чорна хмаронька,
Але не є ж то Напередовець,
Напередовець красний молодець...
(Колядка із "Русалки Дністрової")

За моїми плечима
інколи звучала тиха-тиха співанка
про чорненьких близнят, що жили в яблуці;
і коли
хотів я пригадати собі той наспів далекий —
близнята підійшли до мене
і подали мені троє маленьких курячих зніщат...
Тож перше яйце носив я сім діб під пахвою,
а вдосвіта перекинув його через хату:
але нічого не трапилось —
тільки вбило воно сокола білоперого;
і друге яйце носив я сім діб під пахвою,
а вдосвіта хотів перекинути його через хату:
воно вирвалося, впало —
вилетів із нього чорний півень і закукурікав;
і третє яйце носив я сім діб під пахвою:
у північ повного місяця
сім разів оббігав довкола хати,
а вдосвіта перешпурив його вздовж через хату,
і коли воно впало на землю
і тріснуло надвоє —
почала вилазити з нього
тьма-тьменна худоби кароокої...

Перші три дні прибували вівці
і я, самотній, ніяк їх не міг загнати
назад до яйця;

виломив я гіллячку вербову,
став наперед овець — і нарекли мене —
Напередовець.

Ой був же ж я Напередовцем
у пахучому віночку із листя горіхового,
чорною ожиною підперезаний,
і так я співав:
вівці мої вівці
я ваш панчик
урвіть собі по конюшинці —
підем у данчик
вівці мої вівці
ніжна моя маржино
не поколить собі губи
у чорну ожину
вівці мої вівці
біленькі гусята
у цій ночі нам не вміститися —
де ж тоді ночувати?

Четвертого дня
ринула ізвідти всяка маржина і птиця
і стало тісно на землі,
і навіть кури мені приспівували:
ой добре ж нам курям колись було
спати на бантах у стайні
а тепер навшпиньки стоїмо
і в очах білі зернятка проростають

А було в мене яблуко в руці затиснуте,
і покотив я ним, покотив, що мав сили,
і в котрий бік воно котилося —
земля туди виростала,
земля виростала, але худоби побільшувалося
іще швидше;
траплялося так,
що за весь день навіть по дві травички
худобина не могла собі відшукати...
Послав я кротів заморських
підземні тунелі рити —

і частина корів моїх голубанок
і волів пишних стала жити по норах;
на п'ятий день так ми з ними розмовляли:
ой а хто подоїть моїх корівок
через камінь дірявий
аби їхнє молоко — цю манну теплу —
чарі-чарівниці не крали
ой не треба відповідали корови
доїти нас через камінь дірявий
бо ми твої голубанки в цих норах
кротами вже поставали

Гей ви, близнята, світові блазнята! —
ану ж мою худобу заганяти біжіть!
Де? —
в яких лісах чи в кістках, чи в попелі, чи на пнях
криві танці танцюєте з опеньками
і обіймаєтесь із потопельниками?..
Став я проверчувати ріг чорному баранові
срібним свердличком
і пустив крізь дірку білого мурашка:
— Іди, білий мурашку, Того шукати,
хто би зарадив мені у безсиллі
моєму.

І отак співав мені білий мурашок:
ой вже продав ти Напередовцю
душу свою як рожу
а що тому продавати будеш
хто маржину загнати допоможе?
Напередовцю мудрагелю чорний
літо наше на волосочку
залишає нам по собі
жовтенькі сліди на пісочку
ой а хто у той кожний слідок
по дев'ять разів уступить
той за один із біждеревця листок
щастя своє відкупить

Шостого дня
голуби на повітряних кулях

кіз та овець рятували;
тих, які мерли,
до землі лицем ховали,
щоб не збудило їх світло місячне...
А білий мурашок, який Того пішов шукати —
то і був — Той — диявол із-під пахви;
тож летів собі диявол
і співав голосом Напередовця:
ой швидко вже поміняю на щирозлоті
ратиці свої захолюсні
хай тільки лишень перечекаю
доки світ оцей переповниться — і лусне
ой цок-цок-цок ой вічок-цок-цок
доки світ оцей лусне

Сьомого дня
затиснули мене мої прибувальці з усіх сторін,
і я відчув, що все в протилежний бік
почало рухатись:
вся маржина з птицями тіснила мене далі й далі —
і я вперше злякався.

І тут раптом зозуля закукала,
і я побачив ту гіллячку на біждеревці,
на якій вона кувала,
і така мені пісня пригадалася:
ой побачити б нам крізь дощ дрібонький
ту високу гіллячку
на якій сіро кує зозуля легонька
кує кує а ввечері плаче
ой не плач не плач сумна зозулечко
що так мало даєш нам що ми невічні
бо ми собі зломим ту солодку гіллячку
і будемо найщасливіші

Та не міг я підійти до біждеревця і гіллячку зломити,
бо мене, як листком, крутило все далі —
і тоді я зрозумів,
що мене втягує в себе яма теменна,
і вже нема мені порятунку...

...Напередовця яма затягнула,
а сама зімкнулася;
маржина і птиці натроє поділились:
трішки померло,
трішки розтало,
а трішки залишилось.

Ті, що розтали,
інколи так собі мугикають:
ой а хто ж то так дивно-предивно співає
о дванадцятій годині ночі
може то бджолина матиця в біленькім вулику
щось нам гарне пророчить
ой то не матиця у вулику білім
серед ночі тонюсінько співає
то Напередовець у яйці ходить
і тріщину шукає
а щоби тому Напередовцю
чорні мислі в голову не залітали
ми давно тріщини всі
глиною рожевою затинькували